

Podsumowanie i rezolucja XXVII Międzynarodowej Konferencji „100 lat ochrony przyrody w obszarach dzisiejszej południowo-wschodniej Polski i zachodniej Ukrainy”

13–17 września 2018 roku

Konferencja dotyczyła historii ochrony i znaczenia cennych ostoj przyrody w województwie podkarpackim (Polska) oraz Obwodów: Lwowskiego, Iwano-Frankowskiego i Tarnopolskiego (Ukraina).

Sesja referatowa miała miejsce 13–14 września 2018 roku w Ustrzykach Dolnych, a sesja terenowa w dniach 15–17 września 2018 roku, odbyła się na Ukrainie, gdzie odwiedziono wybrane rezerваты w Parku Narodowym „Północne Podole” (Gołogóry i Woroniaki), w Parku Narodowym „Dniestrowski Kanion” i w Zapowidnyku „Miodobory”.

Głównym organizatorem XXVII Międzynarodowej Konferencji „100 lat ochrony przyrody na obszarach dzisiejszej południowo-wschodniej Polski i zachodniej Ukrainy” był Bieszczadzki Park Narodowy reprezentowany przez dyrektora dr. Ryszarda Prędkiego i zastępcę – dr. Stanisława Kucharzyka. Koordynatorami Konferencji byli dr Tomasz Winnicki (Polska) i doc. dr Oksana Maryskevych (Ukraina).

Istotną część przygotowań do Konferencji stanowiły wizyty polsko-ukraińskich zespołów naukowych w wielu od dawna chronionych obiektach:

1. Gołogóry i część Opola (19–22.04.2018 r.) – uczestnicy wizyty terenowej: doc. dr Oksana Maryskevych, dr Marian Szewczyk, dr Tomasz Winnicki

2. Woroniaki (27–29.04.2018 r.) – uczestnicy wizyty terenowej: doc. dr Alexander Kagalo, prof. dr hab. Józef Mitka, mgr Stefan Gawroński, dr Tomasz Winnicki

3. Bolechów i Bubniszcze – „Skały Dowbusza” oraz Gorgany Zachodnie (14–18.05.2018 r.) – uczestnicy wizyty terenowej: prof. dr hab. Platon Tretyak, dr hab. Jan Bodziarczyk, dr Stanisław Kucharzyk, dr Marian Szewczyk, dr Tomasz Winnicki, prof. dr hab. Adam Łajczak

4. Step Pantalicha, Park Narodowy „Dniestrowski Kanion”, rezerwat „Dacza Galilea” (7–12.06.2018 r.) – uczestnicy wizyty terenowej: doc. dr Oksana Maryskevych, prof. dr hab. Bogdan Zemanek, dr Marian Szewczyk, dr Tomasz Winnicki

5. Park Narodowy „Góry Krzemienieckie” oraz Zapowidnyk „Miodobory” w Grzymałowie (7–9.08.2018 r.) – uczestnicy wizyty terenowej: prof. dr hab. Lidia Tasenkevich, prof. dr hab. Bogdan Zemanek, prof. dr hab. Józef Mitka, dr Tomasz Winnicki.

Wsparcie naukowe i nadzór organizacyjny dla wizyt terenowych na terenie Ukrainy zapewniły instytucje naukowe:

– Instytut Ekologii Karpat NAN Ukrainy we Lwowie – dyrektor, członek rzeczywisty NAN Ukrainy, dr hab. Mykoła Kozlovsky,

– Ukraiński Instytut Naukowo-Badawczy Leśnictwa Górskiego im. P. S. Pasternaka w Iwano-Frankowsku – dyrektor dr Oleksij Holubchak,

– Uniwersytet Lwowski, wydział biologiczny, kierownik katedry botaniki – prof. dr hab. Lidia Tasenkevich.

Cennej pomocy terenowej udzielały następujące instytucje i ich pracownicy: Park Narodowy „Północne Podole” – dyrektor mgr Yuriy Sirotiuk i mgr Volodymyr Lylyk (Naukowo-Ochronny Oddział w Złoczowie); Nadleśnictwo Bóbrka – główny leśniczy mgr inż. Myroslaw Pylypiv, mgr inż. Andriy Martyniv; Przykarpacka Leśno-Gospodarcza Szkoła w Bolechowie – dyrektor dr hab. Yuriy Czernevyj i prof. dr hab. Platon Tretyak; Nadleśnictwo Osmoloda – dyrektor mgr inż. Oleksij Fryk; Nadleśnictwo Wygoda – dyrektor mgr inż. Aleksandr Matusevych; Halicki Park Narodowy – dr Volodymyr Buczko; Park Narodowy “Dniestrowskij Kanion” – dyrektor mgr Mychailo Shkilnyuk i mgr Arkadij Sidorov, Park Narodowy „Krzemienieckie Góry” – dyrektor dr Mykoła Shtohryn i z-ca dyrektora mgr Vitalij Kurnyckij; Przyrodniczy Zapowiednik „Miodobory” w Grzymałowie – dyrektor dr Mychailo Muzyka, z-ca dyrektora mgr Halyna Oliiar.

W Polsce opiekę naukową nad Konferencją sprawowała Rada Naukowa Bieszczadzkiego Parku Narodowego pod przewodnictwem prof. dr. hab. Bogdana Zemanaka.

Autorami lub współautorami referatów konferencyjnych byli: dr hab. Jan Bodziarczyk, prof. dr hab. Zbigniew Dzwonko, dr hab. Elżbieta Gorczyca, prof. dr hab. Andrzej Jaworski, dr Piotr Kłapyta, prof. dr hab. Kazimierz Krzemień, prof. dr hab. Adam Łajczak, dr hab. Łukasz Łuczaj, mgr inż. Agnieszka Marcela, doc. dr Oksana Maryskevych, dr Jurij Nesteruk, mgr Halyna Oliiar, prof. dr hab. Kajetan Perzanowski, dr Nadiya Sytschak, dr Oksana Tkachuk, prof. dr hab. Platon Tretyak, dr Mateusz Troll, dr Tomasz Winnicki, prof. dr hab. Alicja Zemanek.

Sprawozdania z wizyt terenowych – w historycznych chronionych ostojach ogłosili: dr hab. Jan Bodziarczyk, mgr Stefan Gawroński, dr Stanisław Kucharczyk, prof. dr hab. Adam Łajczak, doc. dr Oksana Maryskevych, prof. dr hab. Józef Mitka, dr Marian Szewczyk, prof. dr hab. Lidia Tasenkevich, prof. dr hab. Platon Tretyak, dr Tomasz Winnicki, prof. dr hab. Bogdan Zemanek.

Wszystkim Osobom i Instytucjom, które podjęły współpracę przy przygotowywaniu i przeprowadzeniu Konferencji, Dyrekcja Bieszczadzkiego Parku Narodowego i Koordynatorzy dziękują serdecznie i życzą satysfakcji z efektów pracy na rzecz ochrony przyrody.

Dyrekcja Bieszczadzkiego Parku Narodowego dziękuje Ministerstwu Środowiska – Głównemu Konserwatorowi – Małgorzacie Joannie Golińskiej, Wojewo-

dzie Podkarpackiemu – Ewie Leniart i Marszałkowi Województwa Podkarpackiego – Władysławowi Ortyłowi, za patronat nad Konferencją.

Poważnej pomocy finansowej, umożliwiającej zorganizowanie Konferencji i towarzyszącej jej sesji terenowej do rezerwatów przyrody na Ukrainie, udzielił Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie, za co organizatorzy, w imieniu swoim i uczestników Konferencji, składają podziękowania.

Departamentowi Ochrony Przyrody i Pani dyrektor Agnieszce Dalbiak dziękujemy za okazaną życzliwość i finansowe wsparcie dwóch spośród pięciu sesji terenowych.

Rezolucja przyjęta przez uczestników konferencji:

W Konferencji uczestniczyło ok. 70 osób z 34 instytucji. Uczestnikami konferencji były osoby reprezentujące środowiska naukowe, specjalizujące się w pracach nad podstawami ochrony przyrody w Polsce i na Ukrainie, a także przedstawiciele niektórych instytucji zarządzających chronionymi obszarami przyrodniczymi, jak rezerваты i parki narodowe.

Podczas Konferencji przedstawiono historię ochrony przyrody w omawianym obszarze w okresie przekraczającym 100 lat, wskazując na wielką pracę i zaangażowanie kilku pokoleń przyrodników na rzecz ochrony ojczystej przyrody.

Dokonano oceny znaczenia różnych cennych ostoj przyrody żywej i nieożywionej. Szczególną uwagę skierowano na takie ostoje różnorodności gatunkowej, genetycznej i biocenotycznej jak:

- murawy kserotermiczne z roślinnością stepową,
- enklawy starych lasów – z reliktowymi stanowiskami limby, cisa i buka,
- torfowiska z reliktowymi stanowiskami roślin.

Podkreślono wybitne międzynarodowe znaczenie tych ostoj i konieczność ich ochrony w ramach Konwencji Ochrony Różnorodności Biologicznej (Rio de Janeiro 1992) i Konwencji Karpackiej.

Większość cennych ostoj jest objęta różnymi formami ochrony prawnej. Potrzebne jest jednak doskonalenie istniejących form ochrony i uzupełnienia systemu ochrony, poprzez powołanie nowych obiektów chronionych. Formalnej opieki państwowych instytucji ochrony przyrody wymagają:

- w województwie podkarpackim (Polska): murawa kserotermiczna na Górze Filipa (wskazane utworzenie rezerwatu), murawa kserotermiczna na Wzgórzach Łuczyckich (wskazane utworzenie rezerwatu), stare naturalne lasy birczańskie (wnioskowane powiększenie sieci rezerwatów);
- na Ukrainie – naturalne drzewostany limbowo-świerkowe w Gorganach; wydaje się że dobrym rozwiązaniem byłoby utworzenie Parku Narodowego „Gorgany Zachodnie”, obejmującego: Rezerwat Jajkowski, Rezerwat Krajo-

brazowy „Grofa”, szczytowe partie gór: Gorgan (dawniej Rezerwat Jasień) oraz Wielki i Mały Kanusiak.

Ostoje chroniące aktualnie centra różnorodności biologicznej, to:

- w województwie podkarpackim 96 rezerwatów i 2 parki narodowe;
- w Obwodzie Lwowskim 94 rezerwaty i 3 parki narodowe;
- w Obwodzie Iwano-Frankowskim 260 rezerwatów i 5 parków narodowych;
- w Obwodzie Tarnopolskim 138 rezerwatów i 2 parki narodowe.

Te chronione obiekty stanowią wartość jako rezerwuarn cennych genotypów, ale też mają wyjątkowe znaczenie dla rozwoju nauki.

Do najważniejszych problemów badawczych, które mogą być wyjaśnione dzięki zachowanym ostojom przyrody, należą liczne kwestie z zakresu historycznej geografii roślin i innych grup organizmów, a także prognozowanie skutków zmian szaty roślinnej na terenach zagospodarowanych. Badań i doskonalenia wymagają także metody ochrony przyrody oraz zasady monitoringu zmian geo- i bioróżnorodności.

Badania o wskazanym profilu będą wymagały ścisłej współpracy międzynarodowej oraz zaangażowania interdyscyplinarnych zespołów naukowych w zakresie badań przyrodniczych (botaników, zoologów, paleontologów, leśników, geografów, geomorfologów, hydrologów, geologów, gleboznawców), a także archeologów.

Zachowanie na terenie zachodniej Ukrainy i w południowo-wschodniej Polsce tak wielu cennych obiektów przyrodniczych, chronionych w niektórych przypadkach od ponad 100 lat, to duże osiągnięcie ludzi świadomie budujących kulturowe i przyrodnicze podstawy egzystencji przyszłych pokoleń.

Uczestnicy Konferencji apelują o odrzucanie poglądów, które negują potrzebę ochrony przyrody i propagują konsumpcyjny stosunek do środowiska przyrodniczego, zwalniający z odpowiedzialności za zachowanie już nielicznych, zajmujących małe powierzchnie, ostoi przyrody. Ponieważ pojawiają się opinie negujące celowość ochrony przyrody w formie rezerwatów i parków narodowych, apelujemy o powrót do standardów charakteryzujących społeczeństwa o wysokiej kulturze, które ochronę przyrody uznają zarówno za powinność patriotyczną, jak i program niezbędny dla zachowania warunków godnej egzystencji współczesnych i przyszłych pokoleń.

Uczestnicy Konferencji zwracają uwagę władz Polski i Ukrainy na potrzebę doskonalenia podstaw prawno-organizacyjnych dla realizacji wspólnych programów naukowo-badawczych, mających na celu umocnienie ochrony cennych ostoi różnorodności biologicznej, a szczególnie muraw kserotermicznych z roślinnością stepową, enklaw starych lasów z reliktowymi stanowiskami limby, cisa i buka, torfowisk z reliktowymi stanowiskami roślin.

Uczestnicy Konferencji apelują do środowisk naukowych, służb ochrony przyrody oraz Lasów Państwowych o współpracę i angażowanie się we wspólne

projekty naukowe bazujące na sieci obszarów chronionych oraz szeroką popularyzację wyników tych badań.

Uczestnicy Konferencji podkreślają duże znaczenie współpracy międzynarodowej w zakresie tworzenia naukowych podstaw ochrony przyrody i wdrażanie w praktyce rozwiązań ochrony cennych zasobów naturalnych bazujących na wynikach poważnych prac badawczych.

Powyższe podsumowanie XXVII Międzynarodowej Konferencji i rezolucję Uczestnicy Konferencji kierują do wiadomości władz i społeczeństwa w Polsce i Ukrainie.

Dokument zaakceptowany przez Uczestników Konferencji w ich imieniu podpisali członkowie Komisji Redakcyjnej Podsumowań i Rezolucji XXVII Międzynarodowej Konferencji:

Ukraina:

1. Doc. dr Oksana Maryskevych
2. Dr Oksana Tkachuk
3. Mgr Halyna Oliiar
4. Prof. dr hab. Lidia Tasenkevich
5. Prof. dr hab. Platon Tretyak

Polska:

6. Prof. dr hab. Zbigniew Dzwonko
7. Prof. dr hab. Józef Mitka
8. Prof. dr hab. Kazimierz Krzemień
9. Dr Tomasz Winnicki
10. Prof. dr hab. Bogdan Zemanek